

Should "Doctors Without Borders" Have Borders?

1. Mishneh Torah (R. Moshe b. Maimon, 12th c.), Hil. Rotzeiach 11:4-6, 12:6

וכן כל מכשול שיש בו סכנת נפשות מצות עשה להסירו ולהשמר ממנו ולהזהר בדבר יפה יפה. שנאמר השמר לך ושמור נפשך. ואם לא הסיר והניח המכשולות המביאין לידי סכנה ביטל מצות עשה ועבר בלא תשים דמים:

Similarly, it is a **positive mitzvah** to remove any obstacle that could pose a danger to life, and to be very careful regarding these matters, as [Deuteronomy 4:9](#) states: "Beware for yourself; and guard your soul." If a person leaves a dangerous obstacle and does not remove it, he negates the observance of a positive commandment, and violates the negative commandment: "Do not cause blood to be spilled." ... **Our Sages** forbade many matters because they involve a threat to life. Whenever a person transgresses these guidelines, saying: "I will risk my life, what does this matter to others," ... Similarly, a person should not drink water that was left uncovered, lest a snake or other poisonous crawling animal might have drunk from them, and as a result, the person would die... Similarly, it is forbidden for a person to pass under a wall that is leaning, or over a shaky bridge or to enter a ruin. Similarly, it is forbidden to enter all other places that are dangerous for these or other reasons.

2. Shulchan Aruch (R. Yosef Karo, 16th c.), Choshen Mishpat 427:10

כל העובר על דברים אלו וכיוצא בהם ואמר הריני מסכן בעצמי ומה לאחרים עלי בכך או איני מקפיד בכך מכין אותו מכת מרדות והנזהר מהם עליו תבא ברכת טוב:

3. Be'er HaGola, Choshen Mishpat 427:70

ס"ל דהם מדרבנן ואסמיכניהו אקרא כדלעיל ס"ט ומ"מ מכין עליהם כמו שאר מצות דרבנן א"נ קיים להו שהם מדאורייתא ואין לוקין עליהם בדאשכחן חצי שיעור דאסור מן התורה ואין לוקין עליו ב"י ביו"ד סימן קט"ז

4. Sefer Tevuos Shor (R. Alexander Shor)

רע"ק לא ידענא תחיל קאזר ומנ"ל דאשתמיט ליה מידי : (ב) סווא דא' • סבי ז"ל נשתפק בסומן קי"ו אלוכל דברים מאוסים ואיך דקחשיב בכלל כל השקט בגמרא מכות די"ו חי סוס דאורייתא או דרבנן וס"ז שם סק"י כתב דלא לך אחאי לאו משום דהוה לאו שבכללות עכ"ד אלמא ס"ל להדיא דדא' הוא. אמנם שלבוש והל"ח פ' שמתו סי' ע"ד ומ"א ח"ה סימן ל"ב והפ"ה סימן קי"ו טולא ס"ל דרבנן הוא ומתם שהניחו ראיות לדבריהם רק שיש לענ"ד להשיב על אותן ראיות כי מ"ש הל"ח מדכתב הרמב"ם אהני דיניה ל' אסרו חכמים אלמא מדרבנן הוא לענ"ד אין מזה ראיה סברי ג"כ כתב הרמב"ם פי"א מה' רולח הרבה דברים אסרו חכמים מפני שיש בהם סכנת נפשות ט' וסייט ודאי דא' כמ"ש הרמב"ם לפני זה שזריך להזכר בדבר יפה יפה שנאמר השמר לך וגומר וכ"מ בב"ק דף ל"א ואמריק נכמה מקומות אמירא סכנתא מאסורא וכ"מ בגמרא ע"ז די"ב ע"ש ברש"י ואש"ה נקט בלשונו אסרו חכמים וסייט משום מה דלא מפרש בקרא כ"א ע"ש פי' שפירשו בו חז"ל שייך למר אסרו חכמים כסתיא דאמרי' בר"ה דף ל' התקין ריב"ז ומפרש

5. Beit Yosef (R. Yosef Karo), Choshen Mishpat 426

וכתבו הגהות מיימונית עבר על לא תעמוד וכו' בירושלמי מסיק אפי' להכניס עצמו בספק סכנה חייב ע"כ ונראה שהטעם מפני שהלה ודאי והוא ספק וכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא:

6. Sema (R. Yehoshua Falk, 17th c.), Choshen Mishpat 426:2

עובר על לא תעמוד כו'. ובהגהות מיימוניות [פ"א מרוצח הט"ו דפוס קושטא] כתבו דבירושלמי [ראה סוף פ"ח דתרומות] מסיק דצריך אפילו להכניס עצמו בספק סכנה עבור זה, והביאו הב"י [סעיף ב'], וכתב ז"ל, ונראה שהטעם הוא מפני שהלה ודאי הוא ספק, עכ"ל. גם זה השמיטו המחבר ומור"ם ז"ל, ובזה י"ל כיון שהפוסקים הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והטור לא הביאו בפסקיהן, משו"ה השמיטוהו גם כן:

7. Shu"t Radbaz (R. David b. Zimra, 17th c.), 3:627

תדע דסכנת אבר חמירא דהא התירו לחלל עליה את השבת בכל מלאכות שהם מדבריהם אפילו ע"י ישראל. ותו דכתיב דרכיה דרכי נועם וצריך שמשפטי תורתנו יהיו מסכימים אל השכל והסברא ואיך יעלה על דעתנו שיניח אדם לסמא את עינו או לחתוך את ידו או רגלו כדי שלא ימיתו את חבירו הלכך איני רואה טעם לדין זה אלא מדת חסידות ואשרי חלקו מי שיוכל לעמוד בזה ואם יש ספק סכנת נפשות הרי זה חסיד שוטה דספיקא דידיה עדיף מוודאי דחבריה.

8. Shu"t LeLeshonot HaRambam (R. David b. Zimra) Hilchot Rotzeiach 1:14

מה שכתב הרב ז"ל כל היכול להציל וכו' איירי במי שיכול להציל להדיא בלא שיתכן המציל כלל כגון שהיה ישן תחת כותל רעוע שהיה יכול להעירו משנתו ולא העירו או כגון שיודע לו עדות להצילו עבר על לא תעמוד על דם רעך. ולא זו בלבד אלא אפילו יש בו קצת ספק סכנה כגון ראה אותו טובע בים או לסטים באים עליו או חיה רעה שיש בכל אלו ספק סכנה אפ"ה חייב להציל ואפילו שלא היה יכול להציל בגופו לא נפטר בשביל כך אלא חייב להציל בממונו.

9. Shulchan Aruch, Orach Chaim 219:1

אַרְבַּעָה צְרִיכִים לְהוֹדוֹת. יוֹרְדֵי הַיָּם כְּשֶׁעָלוּ מִמֶּנָּה, וְהוֹלְכֵי מְדִבְרוֹת כְּשֶׁיִּגְעוּ לְיִשׁוּב, וְמִי שֶׁהָיָה חוֹלָה וְנִתְרַפָּא, וְמִי שֶׁהָיָה חָבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִים וְיָצָא, וְסִימָנָךְ: וְכָל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֵלָה. "חולָה" ו"סוּרִים" ו"מְדַבֵּר".

10. Shu"t Divrei Malkiel (R. Malkiel Tzvi Tanenbaum, 19th c.), 5:35

והרי מצינו שיורדי הים צריכים להודות כדאיתא בברכות (דף נ"ד) משום דשכיחא סכנתא. ומ"מ ודאי מותר לירד בים ולא מיקרי מאבד עצמו לדעת. ואם צריך לירד לים כדי לקיים איזה מצוה בודאי מחוייב לירד ואסור לו למנוע משום חשש סכנה. הרי חזינן שמותר להכניס א"ע בחשש סכנה היכא שאינו רק חשש בעלמא. ויש להאריך בזה ולבאר הגבול לזה אך אין העת מסכמת. We find, after all, that sea travelers are required to thank [God upon the safe completion of their voyage]... because danger is common [when travelling by sea], yet it is certainly permissible to sail at sea, and this is not considered knowingly killing oneself. And if one must travel by sea to fulfill a certain mitzva, he is certainly obligated to travel, and it is forbidden for him to refrain because of the possible danger. We thus see that it is permissible to place oneself in a situation of possible danger, as long as there is only a remote risk. Elaboration is needed to explain the limits in this regard, but time does not allow.

11. Shu"t Shem Aryeh (R. Aryeh Leibush Lifshitz), Yoreh Deah 28

You should know that when it comes to things that entail danger- nevertheless, if it is something that is the way of the world and a necessity, there is no concern. After all, "four people are required to give thanks," and two of them

are desert travelers and travelers at sea. Thus, they entail danger, and yet it is permissible to voyage out to sea and to travel in the desert... Why do we not forbid due to danger? ... Rather, it is clear that when it comes to things such as these, which are necessary for the world, there is no prohibition whatsoever.

12. Kovetz Shiurim (R. Elchanan Wasserman, 20th c.), Ketubot #136

ומן השמים ירחמו, שנאמר שומר פתאים ה'. וצריך ביאור, מ"ש מכל ספק סכנה דדחי שבת ולא סמכינן אהא דשומר פתאים ה'... וצ"ל דאין האדם חייב להמנע ממנהג דרך ארץ, וממילא הוי כאילו אין בידו לשמור את עצמו ואז נשמר מן השמים, אבל היכא שבידו להזהר אינו בכלל פתאים, ואם לא ישמור את עצמו הוא מתחייב בנפשו ולא יהא משומר מן השמים.

We must explain that a person is not required to refrain from ordinary conduct, and hence one is considered unable to protect himself, and he is then protected by God. But when one is able to be careful, he is not in the category of the "fool-hearted", and if he does not protect himself, he puts his life at risk and will not be protected by God.

13. Shemirat Shabbat K'Hilchato (R. Yehoshua Neuwirth), ch. 32, n. 2

ועוד, דכל דבר שהעולם נוהגים לעשות כן ולא לחוש, מותר אדם לסמוך על "שומר פתאים ה'", כי מה שקצרה יד האדם לרעת ולהיזהר ממנו, הקב"ה שומר עליו, ממילא דבר שהעולם חוששין לו משום סכנה, הרי הוא בגדר סכנה, וכן גם דעת הגרש"ז זצ"ל.

14. Shu"t Tzitz Eliezer (R. Eliezer Waldenberg, 20th c.), 9:17, Kuntres Refua b'Shabbat 5:9

ועוד זאת נלפענ"ד דבהיות דהרופא עושה כן ליטפל בחולים עבור פרנסתו א"כ מותר לו משום כך ליכנס גם בספק סכנה, ובדומה למה שהתירה תורה לפועל ליכנס למקומות סכנה עבור פרנסתו כדכתיב ואליו הוא נושא את נפשו ודרשינן בב"מ ד' קי"ב ע"א: מפני מה עלה זה בכבש ונתלה באילן ומסר את עצמו למיתה לא על שכרו, (עיין יו"ד סי' קט"ז סעי' ה'), הרי דמותר לאדם למסור את עצמו למיתה. דהיינו ליכנס למקומות מסוכנים שיתכן שיהרג שם לשם פרנסתו. [דבל"כ הרי אסור. ויעוין בספר חסידים סי' תרע"ה דההולך למקום סכנה כגון על קרח או בחורבה ישנה וכו' גורם מיתה לעצמו וכו' עיי"ש]. וא"כ ה"ה גם ברופא העובד לשם פרנסה, ובפרט כשמחוקק המדינה הוא שאם לא יתנהג בכזאת ויתרשל ליטפל בחולים כאלה ישללו ממנו רשיונו ותישלל פרנסתו ממנו.

It seems in my humble opinion, that since a physician treats patients for the sake of his livelihood, he is allowed to expose himself to potential risk for this purpose, similar to the Torah's allowing a worker to enter dangerous places for his livelihood, as it says, ואליו הוא נושא את נפשו... indicating that it is permissible for a person to expose himself to the risk of death -- meaning, to enter dangerous places, where he might be killed -- for the sake of his livelihood, especially when the country's laws are such that if he does not conduct himself this way, but rather neglects the treatment of these patients, his license will be revoked and he will lose his livelihood.

15. Shu"t Iggerot Moshe (R. Moshe Feinstein, 20th c.), C"m 1:104

נשאלתי מאחד אם מותר להתפרנס ממשחק זריקת הכדורים שנקרא באל בלע"ז שיש לחוש לסכנה כדאירע לאחד מכמה אלפים שנסתכן. והשבתי שלע"ד יש להתיר דהא מפורש בב"מ דף קי"ב על קרא דואליו נושא נפשו מפני מה נתלה באילן ומסר את עצמו למיתה לא על שכרו אלמא

דמותר להתפרנס אף כשאיכא חשש סכנה לאופן רחוק. וממילא אף כשיש חשש שיהרוג אחרים באופן רחוק כזה מותר דמאי שנא מחשש דליהרג בעצמו דגם להרוג את עצמו יש איסור לא תרצח ומ"מ מותר בחשש רחוק כזה לצורך פרנסה א"כ גם בחשש סכנת אחרים נמי יש להתיר בחשש רחוק כזה וגם אם לא נימא כן לא היה רשאי בעל האילן לשכור אותו. אבל ודאי מסתבר שהוא דוקא כשהאחר ג"כ נכנס לזה ברצונו דודאי אין לו רשות להכניס אף בספק הרחוק כזה את אלו שלא ידעו או לא רצו להכנס אף בספק רחוק כזה. אחר זמן הראו לי שבנוב"ת יו"ד סי' י' ג"כ פסק כן לענין להתפרנס מצידת חיות עיי"ש והנאני. משה פיינשטיין.

16. Chashukei Chemed (R. Zilberstein), Bava Metzia 112a

שאלה. האם מותר לראש ישיבה לנסוע בכביש שיורים בו, כדי ללמד תלמידים שזהו צורך פרנסתו?

תשובה. שאלה זו שאלו את מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א והשיב, כיון שנאמר בבבא מציעא דף קיב ע"א על פועל 'ואליו הוא נושא את נפשו', מפני מה עלה זה בכבש ונתלה באילן ומסר את עצמו למיתה לא על שכרו. הרי חזינן שהתורה התירה לפועל להסתכן קצת לצורך פרנסתו, כי כך יסד מלכו של עולם.

... ויעוין בנודע ביהודה (מהדורא תנינא יו"ד סימן י) שנשאל האם מותר ליהודי להתעסק בציד חיות. והשיב: הציד לשם שעשוע יש בו [נוסף לשאר האיסורים] איסור מצד מה שנאמר בתורה 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם' (דברים ד טו). ומי לנו גדול ובקי בצידה יותר מעשו שהכתוב מעיד עליו 'ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה' (בראשית כה כז) ובכל זאת אמר על עצמו 'הנה אנכי הולך למות' (שם לב), ופירש הרמב"ן שהכוונה הפשוטה במלים אלו היא שעשו סיכן עצמו כל יום בין גדודי חיות. ומעתה, איך יכניס עצמו איש יהודי למקום גדודי חיות רעות. אלא שצייד עני העוסק בצידה למחייתו התירה התורה, כמו שמותר לסוחרים לעבור אורחות ימים בגלל הפרנסה. והתורה אמרה 'ואליו הוא נושא את נפשו' (דברים כד טו)...

ולכן נראה בענייננו שאם הסכנה אינה גדולה כל כך, מותר לנסוע, אבל אם הסכנה הוא גדולה יותר מבשעת מלחמה, אסור גם לפועל להסתכן כדי למצוא בו את פרנסתו.

ושמעתי בשם הרה"ג ר' וולף רוזנגרטן זצ"ל שכאשר הסיע את הרב מבריסק מרן הגרי"ז, נסע לאט, שאל אותו הגרי"ז למה אתה נוסע לאט? ור' וולף השיב לו מפני זהירות יתירה, בפרט כשאני מסייע את כבוד תורתו, אמר לו הרב מבריסק זצ"ל, נאמר בגמרא שהשטן מקטרג בדרך, אם כן קיים חישוב למהר קצת, כי כל זמן שאדם נמצא בדרך, השטן מקטרג, וכל מה שממהר לצאת מהדרך הרי הוא נמצא פחות זמן בסכנה.